

Секція VII.
СИСТЕМА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ
ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА МІСТИТЬ ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ
ЗА АДВОКАТСЬКИМ ЗАПИТОМ

Заборовський В.В.,

*професор кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету,
доктор юридичних наук, професор*

Важливим в контексті розкриття питання про доступ адвоката до інформації з обмеженим доступом є з'ясування співвідношення між професійним правом адвоката на запит та можливість отримати доступ до відомостей, які містять персональні дані особи. Насамперед слід відмітити, що профільне законодавство як покладає на адвоката обов'язок забезпечити захист персональних даних про фізичну особу, якими він володіє, відповідно до законодавства з питань захисту персональних даних (ч. 3 ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»²⁶⁶), так визнає його і як право в аспекті збереження конфіденційності будь-якої інформації у відносинах з усіма суб'єктами права, які можуть вимагати її розголошення (ст. 10 Правил адвокатської етики²⁶⁷).

Правова природа даного різновиду інформації насамперед визначається положеннями Закону України «Про захист персональних даних»²⁶⁸,

²⁶⁶ Про адвокатуру та адвокатську діяльність (2012): Закон України No 5076-VI. *Офіційний вісник України*. 2012, No 62, 17.

²⁶⁷ Правила адвокатської етики (2017), затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України. URL: <http://vkdka.org/wp-content/uploads/2017/07/PravilaAdvokatskojiEtiki2017.pdf>

²⁶⁸ Про захист персональних даних (2010): Закон України No 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010, No 34, 481.

який розглядає персональні дані як відомості (сукупність відомостей) про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, що можуть бути віднесені до конфіденційної інформації про особу законом або відповідною особою. Слід відмітити, що в юридичній літературі головним чином потенційні «відмовні» запити пов'язують з персональними даними фізичних осіб²⁶⁹, вказуючи свого роду на замкнуте коло, коли з одного боку, адвокат наділяється правом збирати докази, а з іншого – значна частина такого роду інформації охороняється законодавством про персональні дані. С.В. Картавцева визначає законодавство про захист персональних даних взагалі «вбивцею адвокатського запиту», оскільки під його дію підпадає величезний обсяг інформації, що може бути важливою в адвокатській діяльності²⁷⁰.

Хоча в рішенні Ради адвокатів України «Щодо роз'яснення деяких питань, пов'язаних з реалізацією права адвоката на звернення з адвокатським запитом»²⁷¹ і зазначено, що при конкуренції норм Закону України «Про захист персональних даних» та профільного закону, в діяльності адвоката при витребуванні інформації з обмеженим доступом спеціальними нормами є норми останнього, на практиці реалізуючи своє професійне право на запит, адвокат повинен застосовувати законодавство про захист персональних даних. Так, ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних» регламентується порядок доступу до таких даних, зокрема, вказується на необхідність у запиті про доступ до персональних даних зазначити насамперед й мету та/або правові підстави для запиту. Хоча Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і не передбачає такої необхідності (в тому числі й щодо необхідності додавання будь-яких інших документів, наприклад, відповідного доручення від клієнта щодо отримання персональних даних, про можливість додавання якого йдеться в згаданому рішенні Ради адвокатів України), судова практика виходить із зворотного. В. Куруц

²⁶⁹ Папулова, З. А. (2017) Адвокатский запрос = Attorney request: проблемы эффективной реализации. *Адвокатская практика*, No 4, 62.

²⁷⁰ Картавцева, С. В. (2018). Проблемные аспекты реализации «новых» прав адвоката как субъекта доказывания в уголовном процесс. *Правовая система России: история, современность, тенденции развития: сборник материалов V заочной всероссийской научно-практической конференции с международным участием*. Благовещенск: АмГУ, С. 73.

²⁷¹ Щодо роз'яснення деяких питань, пов'язаних з реалізацією права адвоката на звернення з адвокатським запитом (2018): рішення Ради адвокатів України No 172. URL: https://medcom.unba.org.ua/assets/uploads/Lviv/2018-10-13-r-shennya-rau-172_5c2749a0d44d9.pdf

зазначає, що у запиті адвокат має чітко пояснити, з якою метою він просить надати йому відомості про особу, та вказати, для яких цілей буде використана отримана ним інформація у разі задоволення запиту²⁷².

Показовим в даному випадку є постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду²⁷³, в якій йдеться про необхідність зазначення мети запиту, та звертається увага на те, що хоча запитувана інформація є інформацією, що містить персональні дані фізичної особи, проте, з огляду на мету її надання та обсяг не може завдати істотної шкоди інтересам цієї особи. Крім цього, вказується, що така відмова має бути обґрунтованою із додержанням вимог ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації». При подачі адвокатського запиту щодо отримання відомостей, які містять персональні дані особи, як слушно відмічають укладачі уже згадуваних Методичних рекомендацій²⁷⁴, не слід забувати, що особливого захисту потребують лише так звані «особливо чуттєві» відомості, обробка яких становить особливий ризик для прав і свобод таких осіб, перелік яких встановлює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини²⁷⁵. Судовій практиці відомі випадки, коли провадження у справі про адміністративне правопорушення відносно за ч. 5 ст. 212-3 КУпАП закривали у зв'язку з встановленням факту, що запитувана інформація за адвокатським запитом не є інформацією необхідною адвокату для надання правової допомоги клієнту²⁷⁶, або запит направлено для

²⁷² Куруц В. (2018). Без згоди немає інформації? або правило, яке краще забути. URL: <https://ukrainepravo.com/law-practice/lawyers-practice/bez-zgody-nemaye-informatsiyi-abo-pravylo-yake-krashche-zabuty/>

²⁷³ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29 листопада 2019 року, справа No807/178/18. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/86000314

²⁷⁴ Методичні рекомендації щодо підготовки адвокатських запитів та складання протоколів про адміністративні правопорушення за ст. 2123 КУпАП (2015). URL: kmrada-unba.org/wp-content/uploads/2015/11/метод_адв_запит-Редактир.pdf

²⁷⁵ Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних (2014): наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини No 1/02-14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text

²⁷⁶ Постанова Приморського районного суду м. Одеси від 17 жовтня 2017 року, справа No 522/17588/17. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/69622848; Постанова Печерського районного суду від 01 грудня 2017 року, справа No 757/56130/17-п. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/7077770; Постанова Шевченківського районного суду м. Києва від 19 серпня 2019 року, справа No 761/27928/19. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/83974914

задоволення власної допитливості або у своїх особистих інтересах чи інтересах третіх осіб, а не в межах виконання договору про надання правової допомоги²⁷⁷.

Слід зазначити, що судова практика відіграє важливе значення і щодо визначення конкретного виду відомостей, які можуть бути отримані на підставі адвокатського запиту. Так, суд визнав протиправними та зобов'язав надати інформацію (повторно розглянути адвокатські запити) щодо:

- наявності інвентаризаційна справа по будинковолодінню та надання копії інвентаризаційної справи²⁷⁸;
- відомостей про земельну ділянку²⁷⁹;
- надання даних про посадову особу ДПІ, яка встановила наявність/відсутність певного факту, а саме відсутність місцезнаходження юридичної особи²⁸⁰ тощо.

В даному випадку необхідно врахувати й позицію Великої Палати Верховного Суду у справі No 686/23317/13-a²⁸¹, згідно з якою на запит адвоката можуть бути надані вичерпні відомості про повний перелік кримінальних проваджень, за якими до ЄРДР внесені відомості про вчинення певною особою кримінальних правопорушень, а також коли саме, за якими номерами, щодо яких обставин та за якою кваліфікацією внесені відповідні відомості до даного реєстру.

Все це вказує на нагальну потребу в належному правовому урегулюванні професійного права адвоката на запит, що забезпечило б відповідну його практичну реалізацію насамперед в контексті розширення можливостей адвоката щодо отримання інформації, яка містить персональні дані.

²⁷⁷ Постанова Дніпровського районного суду м. Києва від 22 січня 2018 р., справа No 755/15712/17-п. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/72122238; Постанова Шевченківського районного суду м. Києва від 19 серпня 2019 року, справа No 761/27928/19. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/83974914

²⁷⁸ Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 11 лютого 2019 року, справа No 826/11699/18. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/79725824

²⁷⁹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 20 лютого 2020 року, справа No 803/1690/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87759983>

²⁸⁰ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 07 серпня 2018 року, справа No826/9367/14. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/75832462

²⁸¹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 08 квітня 2020 року, справа No 826/7244/18. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/89180564